NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 23. decembra 1854. *List 102.*

Ali imamo res malo dobrih domačih krav za molžo?

(Dalje).

Razlagali smo v 99. listu: zakaj naša domača goveja živina ni to, kar bi znala biti. Povedali bomo zdaj: kako naj se odvrača vse to, kar kazí naše domače plemena. Preden pa se bomo spustili v to razložbo, se bomo ozerli enmalo po naših deželah in pogledali v hleve naših kmetovavcov: kako in kaj je.

Če nočemo resnice skrivati, moramo naravnost reči, da za zboljšanje in požlahnenje goveje živine se je dosihmal pri nas veliko manj storilo, kakor za zboljšanje konj. Zakaj pa je našim gospodarjem za uno veliko manj mar, kakor za te, ne moremo zapopasti; saj je vendar očitno, da goveja živina zboljšanja potrebuje, pa ravno tako gotovo je, da se splača, in da se tudi zboljšati zamore.

Tajiti pa vendar tudi ne moremo, da so tudi pri nas nekteri gospodarji, ki si na vso moč prizadevajo lepo in dobro govejo živino si izrediti — ali ti pa večidel spet zahajajo na krivo pot, da le po živini ptujih plemen segajo, si od drugod za drage dnarje ptujo živino kupujejo, pa se dostikrat okupijo, namesto da bi z domačo ravnali po pravilih umne živinoreje. Ne, da bi mislili s tem grajati tiste premožne posestnike, kteri ne gledajo na to: ali krava 50 ali 150 fl. velja, če je žlahnega ptujega plemena, — tudi tega ne, da bi ne spoznali, da švajcarka, tiroljka, mürcika itd. je sploh boljši od domače. Nam je le to pri sercu, da jih hočemo opominjati, da stanovitno dobro pleme se ne bo ne pri nas in nikjer vstvarilo s ptujo živino. Zakaj ne? — zato ne, ker vsako pleme se ravná po svojem rojstnem kraji in po zraku, klaji, vodi in strežbi tistega kraja. Kaj ti pomaga žlahni ptuji rod, če mu pa tistega obnebja, v kterem je pred živel, dati ne moreš, — če mu s privajeno klajo, ki jo je pred vžival, postreči ne moreš? Zvergel se bo sčasoma, kakor se zverže žito in vsak drug sad bolj ali manj v ptujem kraji. Ne v sami kervi je mlečnost krave, ampak v vsih druzih okoljšinah tistega kraja, v kterem živí. Ta skušnja je plačana z dragim dnarjem, in nas učí, da naj bi ne hrepeneli toliko po ptuji žlahni živini, ampak se od tistih krajev, kjer imajo lepo in dobro živino, le učili, kako naj bi ž njo ravnali, da bomo svojo zboljšali, kakor so oni svojo.

Po tem hočemo odgovoriti na vprašanje: kako si zamoremo doma izrediti dobro molzno živino?

Terdna skušnja kakor skala je, da le take telice bojo dobre molzne krave, kterih mati je bila dobra, in tudi kterih oče (bik) je bil sin dobre molzne matere. Lejte! zatega voljo ima bik toliko imenitnost pri živinoreji. Od tod tudi pride, da si premožni gospodarji radi kupujejo ptuje bike dobroznanega plemena, ker se smé misliti, da med temi plemeni se bo lože dober bik (sin dobre molzne krave) dobil. Čeravno je to večidel res, se pa marsikrat tudi okupijo s ptujim bikom, ker samo ime še ni pêčat gotove dobrote.

Kaj je tedaj početi, da pride gospodar k dobri molzni živini?

Kupiti jo, bi bila naj krajša pot. Al znana dobra mlekarca je draga in je nobeden rad ne proda, — mačke pa v žaklju kupovati (to je, neznano živino kupiti) tudi ni varno in mošnjo kolje. Znano je namreč, da pri kravji kupčíi je ravno toliko goljufij kakor pri konjski. Če bi imeli gotove znamenja, po kterih se dobra krava spozna, bi bilo pač dobro — al reči moramo, da nimamo prav gotovih znamenj, ki bi nas nikdar nikoli ne goljufale.

Ker dobrih krav ni vselej lahko si kupiti, je treba, da si kupimo njih teleta. V vsaki čedi, če je tudi majhna, so saj nektere krave znane, ki prekosijo druge na mleku in se zamorejo dobre imenovati: na te je treba paziti; one morajo biti korenina, iz ktere naj se jemljejo teleta in edino le od njih. Če pa si gospodar hoče izmed svoje živine naj boljšo za pleme izbrati, naj gleda: ktera ima naj več, zraven pa tudi naj boljega (mastnega) mleka. Kjer se mleko, kakor je, prodaja, tam se vé da se gleda le na to, da je veliko latvic polnih, — kjer pa gospodar sirovo maslo ali sir dela, mu ne bo vstreženo z obilnim pa vodenim mlekom.

To velja od reje telíc.

Zdej pa še od reje bikov. Kako pa teh dobiti? Ravno tako. Le junčiki znanih dobrih krav naj se izrejajo za pleme! Dobro moramo zbirati junčike za pleme, ker gotovo je, da po očetu biku poerba tele dobre ali slabe lastnosti veliko bolj kakor po materi kravi.

Po vsem tem priporočamo tedaj gospodarjem sledeče poglavno vodílo:

Le take teleta, kterih mati je znana dobra molzna krava, in kterih oče (bik) je tudi iz dobre molzne rodovine, in ktere so zdrave in lepe postave naj se hranijo za pleme, in naj se posebno v 1. letu s tečno klajo dobro redé in skerbno gleštajo.

Če gospodar skerbno pa stanovitno tako ravna, bo drugi in tretji rod že boljši, četerti, peti in šesti pa še boljši — in tako bo ukoreninil dobro pleme, ktero bo stanovitno ohranilo dobre lastnosti in če jo je tako deleč pripravil, da ima stanoviten rod, ima pa tudi dobro domačo živino.

Ker je pa silo veliko ležeče na tem, kako naj se s teletom ravna pervo leto, bomo še to bolj natanko razložili. (Konec sledí.)

Potovanje po okrajnah nebá.

(Dalje.)

„Tega sicer ne moremo tajiti, da bi te naravne postave za vas zvezdoglede ne veljale; nam je pa vse to prazna govorica, ker so nam rekli, da v svetem pismu stojí, da je Josue Boga prosil, da je solnce ustavil“.

Jez bi djal, da s temi besedami ni rečeno, da solnce hodi, kakor še dandanašnji pratikarji pišejo, da solnce vzhaja in zahaja, namesto da bi rekli: ta in ta dan se bo zemlja na svoji poti tako vertila, da bomo ob sedmih solnce zagledali, kakor da bi v ti uri čez juternje gore prisijalo. — Poslušajte pa zdaj mene. Tudi meni je sveto pismo dobro znano, pa sem pri Hiob. pogl. 38. v. 13. in na več druzih krajih teh bukev najdel, da govorí od „perotnic zemlje“. Če bi kdo z vsem tem dokazati hotel, da sveto pismo namen ima, nas v zvezdoznanstvu podučevati, bi po zadnjem lepem izgledu očitno nas učilo, da se zemlja po zraku vertí, ker bi sicer vedno mirne „perotnice“ za ničesa ne bile. Poslušajte kaj govorí Chateaubriand (Šatôbrian), ki velja za enega naj bolj učenih in pobožnih katoličanov naših dní. On odgovarja na pritožbo, da so v Rimu važne znajdbe zvezdogledov prekleli: „ali ne spricujejo drugi dopisi iz Rima dobro ravno teh znajdb? Toraj moramo rêči, da so tudi v Rimu, kot drugod, sčasoma k bolji razsoji prišli. Očitanje pa, da je pravo keršanstvo ljudsko omiko zaderževalo, ni res in velja le starim narodom, ki jih vendar za silo modre imamo. Leta 591 po tem, ko so Rimsko mesto sozidali, se je starašinstvo zbralo in zapovedalo, da naj se modroslovci iz mesta zapodé. Šest let po tem si je tudi Kato prizadeval, da bi bili atenskega poslanca Karneada odpravili, da se ne okuži mladina po gerških zvijačah in da ne bo prihodnost ljudstva terpela! „Če se je rimski prestol“, pravi Chateaubriand dalje, „kadaj Kopernikovemu spoznanju vstavljal, ali se ni ravno kaj tacega že pri Gerkih primerilo?“ Plutarh pravi: „Aristarh méni, Gerki naj bi Samoščana Kleanta (imeni ste predjane) pred sodbo poklicali in ga obsodili božje kletvine, ker je stan sveta poderl, posebno ker se je ta človek prederznil umišljevati, da obnebje pri miru stojí in da se le zemlja napošev vprek kroga živinskih znaminj pomikovaje krog sebe suče“. — Čez 6 let so pa v Rimu sami privolili, da naj se Kopernikove misli v šole vpeljejo. Ali niso sv. oče papež Gregor, slavni popravljavec pratike, minih Bako, morebiti znajdenik daljnogleda, kardinal Kuza, mašnik Gassendi, ali niso vsi ti bili zvesti varhi, ki so podpirali s svojo umetnostjo zvezdoslovje? Kdo bi bil pa tudi perve leta te znajdbe v Rimu več zvezdoznanskih zapopadkov iskal kakor pri Tiho Brahe-tu, ki je vedno tajil, da se zemlja ne vertí?“ — To so besede moža, čigar slavnost se razlega med modrimi duhovnimi pastirji vse Europe.

To je pa druga — bote zdaj rekli, kaj ne! — če taki možje vaše resnice in znajdene postave sami podpirajo, bomo jim pa tudi mi verjeli. Veselí me, da sem vas otel tisti nesrečni kugi, ki serce ogluši, da resnice več zapopasti ne more. Verjemite: resnice ostanejo resnice, in veljavnost Kopernikovega zapopadka, veljavnost božjih postav v stvarjenju bo popolnoma krivično mnenje zmagala; prepadle bodo kvante, babje vraže kakor se rušijo sčasoma sivi robovi stermega skalovja; obstalo bo le, kar se resnici ne opira, kakor bodo obstale pervine ali pervi sostavni deli teles in postave Stvarnika.

(Konec sledí.)

Slovstvine rečí.

Dostavek k spisom od glag. doveršivnih [1]).

Ne domišljujem si, da sem preudaril natoro glagola slovenskega že popolnoma. To je težje, kot si misli marsikdo. Zato ponujam prečastitim bravcom za božično orehovo potico ali medenko nekoliko „orehov jezikoznanskih“. Pozneje se mi je začelo dozdevati, da se je zgodila morda glagolu „pomeniti“ (bedeuten) krivica. Nekteri glagoli izhajajo na ravnost iz imen; n. pr.: svetovati iz imena „svet“ namesto: „sovet“ iz „so“ pa „vět“ = govor; jugoslov. savětovati, pa kje in kje tudi světiti koga; obetati namesto: obvetati iz obet = ob-vět, razumeti, srb. češki: razuměti, tudi razumiti, rozumiti, poljski rozumieć — iz „razum“, „rozum“, ne pa iz „raz“ pa iz „umem“; tedaj so vsi veršivni kakor „razuměvati“, „rozuměvati“, rozumiewać [2]). Morebiti, da izhaja tako tudi „pomeniti“ (bedeuten) naravnost iz imena „pomen“, in ne mara, da je tedaj „pomeniti“ veršiven tako, kakor pomenjati [3]), razumeti in razumevati itd.

Jako slaven jezikoznanec méni, vendar noče še terditi očitno, da izhajajo bojé tudi glagoli staroslovenski in druzih Slovanov: prihoditi, dolaziti, iznositi itd. ravno tako naravnost iz imen: prihod, dolaz (prim. prelaz), izsnos itd., in da so ravno zato veršivni. Zakaj so pa naši: iznositi, prelaziti itd. doveršivni? Zato ker izhajajo iz: „iz“ pa „nositi“ itd.

Vredno je to reč premišljavati. Vendar naj se nihča ne prenagli, da bi izpeljaval n. pr.: „zahvaliti“ iz „zahvala“, priorati iz „pri-or“ itd. Naj pa izhaja jugosl. „iznositi“ na ravnost iz imena „iznos“ ali pa iz glagola „iznesti“, naj bode „pomeniti“ (bedeuten) pravi veršivni ali pa nedoveršivni glagol, to ne bo škodovalo čisto nič misli moji zastran rabe glagolov. Nekaj ljulike bo pa ostalo kakor v najbolji pšenici menda vekomaj; n. pr.: poznam tega človeka, namesto (kakor so govorili še za Trubarja Slovenci in kakor še dan danes Slovani severni): „znam“ tega človeka. Beli Kranjci pa pravijo še: „zna se mu na nosu, kdo je“. Drugi Jugoslovani pravijo poznajem ga = poznam ga.

J. N.

---

[1]) Čeravno so učeni jezikoznanski pomenki mnogim bravcem „dolgočasni“ (kakor se nam je od nekterih strani vediti dalo), so vendar od druge strani za napredek našega jezika tako važni in potrebni, da moramo hvaležni biti domoljubom, ki so to reč sprožili in temeljito pretresli. Da pa se poprave jezika našega razodenejo občinstvu, ni druge poti, kakor po listih časnikov. Naj tedaj tisti naših častitih prejemnikov „Novíc“, ki so le bravci, ne pa sami tudi pisatelji, prijazno pomislijo, da se v tacih potrebnih pomenkih tudi zanje trudimo, da jim bomo mogli zmiraj bolj po starem domačem jeziku in prijetno v duhu našega naroda pisati. Saj je tudi „dolgočasno“, preden gospodar izredí ovco, da mu dajè volno, in preden iz volne se stka sukno; ali „kratkočasno in prijetno“ je potem lepo suknjo imeti, ki nam jo je dala ovčica. Kakor od več strani smo ravno tudi iz Reke prejeli pismi dveh učenih domorodcev, ki ne moreta prehvaliti gosp. Navratilovega sostavka „o glagolih“. Med drugim pravi eden izmed nju, da „zraven tega, da temelj literarnega približanja jugoslavenskih narečij naj je to, da rabimo vseskozi le take besede, ki so v vsih jugoslavenskih narečjih jednake korenike, je treba zares dobro paziti na glagole, ker oni so temelj naše konštrukcije in syntakse, in reči se more, da je naš jezik glagolni, pa ne substantivni, kakor je nemški, talijanski in vsi drugi jeziki novih narodov“. Drugo pot bomo kaj več povedali o ostalem dopisu. Vred.

[2]) Vuk, Lukaševski, Konečny; po poljski doveršivni glag. iz rozumieć je zrozumieć.

[3]) V Rožni Dolini na Koroškem. Pis.

Ozir po domačii.

Vače.

Že so omenile naše „Novíce“ več krajev kranjske dežele. Naj opomnijo tudi vaškega terga v sedanji litijski komisíi na levem bregu Save.

Motil bi se, kdor bi mislil, da ta, čeravno majhni terg, ki šteje le 50 hiš, nima nobene imenitnosti. Res! nima zunajne slave in cene, ker je le šestkrat v letu, dvakrat od predivarjev, štirikrat pa od kramarjev obiskovan; ne manjka mu pa posebne notrajne častí in hvale. Zakaj ravno temu malemu tergu gre čast, svojim sinovom prištevati nekdanjega teržaškega in koperškega škofa, preslavnega gg. Matevža Ravnikarja, čigar velike zasluge za občinstvo so nam lepo popisale „Novíce“ leta 1845. Vače so bile nepozabljivemu gospodu, ko so še v Ljubljani bili, naj bolj pri sercu; vsake šolske praznike so nekoliko časa dopernašali tukaj, posebno dokler je njih pobožna mati živela; in večkrat so, obloženi z mnogimi opravili, djali: „Vse bom popustil, in pa za beneficiata na Vače šel“. Pa Vače so jim tudi bile drage, ko so že teržaški škof bili. Leta 1834 je terg z cerkvijo, šolo in kaplanijo pogorel. Da so mnoge hiše lepši in terdnejši iz razvalin izrastle, se ima marsikteri njim zahvaliti. Bajtica, v kteri so nekdaj s svojimi starši stanovali, je zdaj lepa z njih pomočjo z enim nadstropom sozidana hiša. Cerkev, ktera je bila po ognju za daljno rabo nepristojna, je zdaj z njih svetom in djanjem po prizadevanji sedanjega g. fajmoštra Matevža Kristana, po pripomoči rajnega g. Mihela Dežmana in druzih dobrotnikov, tako lična, visoka, prostorna, pripravna in veličastna, da ni deleč okoli enake. Po novem izdelanju cerkve, šole in kaplanije ima v resnici celi terg vso lepšo in prijaznišo podobo. Prebivavci tega terga imajo le malo zemljiš, drugih zaslužkov je pa tudi malo; o, kako jim prav pridejo mili darovi, ki jih vsako leto pogostoma dobivajo po sporočilu svojih usmiljenih dobrotnikov, posebno milostljivega svojega očeta škofa Ravnikarja, iz rok g. fajmoštra! Tudi vaška duhovšina bo rajnemu škofu na veke hvaležna za obletnico, ktera se za njih, starše in žlahto vsako leto v farni cerkvi sv. Andreja apostelja obhaja. S tim in vsimi drugimi svojimi blagimi deli so slavni škof Ravnikar, čast in slava vaškega terga, dokler bo stal na prijetni svoji visočini in gledal doli v dolino, kjer železnica leží, ktera sever zedinja z jugom.

Tergu pa, ki svojo veljavo in imenitnost škofovi mitri zahvaluje, se tudi spodobi slehernega višjega pastirja v posebni časti imeti, naj bolj pa še svojega škofa. In ravno zdaj nam je priložnost bila dana, to dolžnost v djanji spolniti. Naš milostivi knez in škof Anton Alojzi, prijatel in šolski tovarš rajnega škofa Ravnikarja, so obhajali 15. tega mesca petdeseto obletnico svojega duhovništva, in nad tim srečnim včakanjem so tudi Vače svoje veselje razodele. Tretja adventna nedelja je vaški fari v resnici nedelja „veselja“ (Gaudete) bila. Zjutraj in ob desetih se je govorilo od premilostljivega našega višjega duhovnega pastirja, kterim je ljubi Bog dodelil včakati, kar sta včakala do zdaj le dva ljubljanska škofa, Krištof Rauber in Tomaž Chrön, da že čez 30 let vladajo višje pastirstvo ljubljanske škofije. Oni so več ko polovico nas birmali; večino duhovnov so mašnike posvetili in menda vse sedanje gg. fajmoštre in dekane so v službo postavili; tudi rajni Ravnikar so bili 18. decembra 1831 od njih za škofa posvečeni. Ne omenjam druzih slavnih del, ktere so dopernesli milostljivi knez v tem času; saj so jih že drugi z iskreno besedo popisali. Dostavljam le v imenu vse vaške fare serčni „živijo!“

Korošic.

Iz Slatine v Valahíi 24. novembra.

(Konec.)

„Reči moram, da vlaško ljudstvo ima gorko serce za vero, če bi le bolje podučeno bilo. Pa kdo ga more učiti? Duhovšina tukaj je sama celó malo omikana ali pa nič. Tù v Slatini je fajmošter gerškega rodú, ki je še pred 5 leti šivaril, to je, krajač (žnidar) bil; ker pa zna brati, pisati in liturgijo peti, je fajmošter zdej. Od minihov pravijo, da so bolje podučeni; pa kolikor sem se jez njih učenosti prepričal, ne morem tega reči. Čuj! Unidan sem se z nekim sodarjem peljal v bližni samostan (klošter), kteri sloví zavolj lepe naprave in bogastva. Sodar, rojak moj, je imel tam nekaj opraviti. Ko je iguman, to je prior, se dogovoril s sodarjem, je obderžal mene še pri sebi, in potem sledeči pogovor z menoj začel: „Si li oženjen?“ me vpraša. „Ne!“ mu odgovorim. „Pa, kako je to? saj nisi minih, kakor smo mi“. „Nisem sicer minih, pa vendar žene nimam“. „Čudno! saj sem vendar rusovske vojaške duhovne vidil tukaj vse oženjene?“ „Pri nas ni tako kakor pri Rusih; pri nas je prepovedano vsakemu duhovnu se ženiti, naj je minih ali ne.“ „Hasta è rou!“ mi je odgovoril (to je: ta je slaba!) Še večjo nevednost pa je razodeval v poznejem govoru, ko sva govorila od luteranov, kalvinov in unitarjev, in ko sem mu hvalil lepo preprogo (tepih), s ktero so bile tla v sobi pokrite. Zdaj mi je začel razlagati podobe na priprogi: „to je lovec s psom, to je raca, to je krokodil; smeh me je na glas posilil, ko mi je noja (Strauss) pokazal za krokodila! Lahko si misliš, če je pervák kloštra (prior) tako učen, kakošne modre glave morajo še le njegovi podložni biti! Sicer mu pa moram pošteno hvalo dati, da nas je prav prijazno pogostil. Pravijo, da morajo tukajšni kloštri vsakega popotnika radostno sprejeti in ga s konjem vred skoz 3 dni oskerbovati z vsim potrebnim.

„Kako si si nek toliko ptujega jezika naučil — me bodeš vprašal — da si se pogovarjati mogel s priorom, rojenim Gerkom, ker véš, da med moje jezikoznanstvo ne spada gerkšina?“ Ne bo tedaj odveč, da Ti tudi to skrivnost ob kratkem razodenem. Lej, prijatel! življenje je tukaj tako neznano dolgočasno, da se ga nisem vedil drugač krajšati, kakor s tem, da sem začel ponavljati nauk nemškega in talijanskega jezika, zraven pa sem se tudi lotil vlaškega, kterega že precej lomim. „Sila kola lomi“ — tukaj ne slišiš druzega kot vlaški — v gosposkih hišah pa francoski — jezik. Vlaški (rumunski) jezik, čeravno je zmes iz latinskega, talianskega, francoskega in slovanskega (ilirskega) jezika je vendar le lep jezik. — Zdaj sem Ti dosto napisal, da véš, kje sem in kako mi gré. Nadjam se od Tebe dolzega dopisa“ — itd. itd.

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Pole v Istrii 17. *dec.* H koncu vsakega leta človek rad premišljuje, kaj vse se je doživelo v njem. Pri nas se je leto začelo lepo in veselo; pomlad je obetala obilost vsega, kar silo vroče poletje sožgè vse pridelke posestniku in jesen mu ne ponudi ničesa, s čim bi se okrepčati mogel; grozdje mu je na terti splesnilo in se posušilo, da ga nima vinca še kaplice ne, s ktero bi se razveselil; živinico mora prodavati, ker je ne more več rediti, tudi mu je veliko pocèrka; oljka mu je le toliko prirodila, da ne more reči, da je celó brez olja. Na tako vižo mora tudi mestjan s kmetovavcem vred žalostno ramena stisniti, ker mlekarica mu zlo vodeno mleko po 24 kr. bokal prodaja, in krompir mora večkrat po 4 in 5 kr. funt plačati, ako ga jesti hoče; olje naj slabiše je po 32 kr. libra, jajca se plačujejo večkrat po 3 kr.

eno itd. Vseh teh stvarí pa dostikrat za gotov dnar še dobiti ne more.

Hude zime do zdaj še ni bilo tukaj, pa slehern je želí, ker le takrat, če hud mraz zemljo položí v spanje, se nadja kmetovavec, da se bo odpočila in rodovitniša se v prihodnji pomladi iz spanja zbudila. Bog daj! V Istrii ni bilo víditi nikoli beračev, ker vsaka srenja si je čast v to stavila, da je svoje uboge redila; to leto pa je bilo, bodi Bogu milo! tudi tukaj veliko beračev. — Šole so tukaj laške, se vé da, pa tudi te so slabe; očitne preskušnje in pohvale učencov, kakor je sicer to navadno konec leta, ni bilo letos. Ko vprašujem po uzroku tega, mi odgovori učitelj: „kaj hočete, gospod, mesto je ubogo, leta so slabe, ni torej mogoče bilo nakupiti daril za učence; zato je prišel enega dné šolski vodja nenadoma v šolo, pa nam je povedal, da za letos učenci že znajo iti na vakance brez očitne preskušnje“. — Na južnem kraji Pole kopljejo zemljo za steklovino (glažovno), ktera se prodaja v Benedke; delavci so večidel Horvatje. — Staro pismo so v Poli našli, v kterem je zapisano, da v okolici današnje Pole je stal enkrat bogat tempelj: zdaj ga iščejo — ali najti ga bo teško, ker v tistem pismu menda ni nič obširno popisanega. — V nedeljo 10. t. m. je bil tukej svitli nadvojvoda Ferdinand Maks z brabantskim vojvodom. K praznovanju tega dneva so bile tukajšne ladje celi dan praznično okinčane, in zvečer je bilo razsvetljeno staro gledišče (amfiteater); v sredi njega so zakurili velik ogenj (kakor na Krajnskem kres). Lepo je bilo gledati orjaške ostanke nekdanjega krasnega gledišča, — občutkov pri gledanju tega razsvetljenja popisati ni mogoče! Ker ravno od gledišča govorim, vam še povem, da zdaj je tukej tudi novo gledisče sozidano; igralo se bo pervikrat 26. t. m. — Veselo novo leto! Kuk.

Iz Cerknice. Petdesetletni spomin duhovništva milostljivega ljubljanskega knezoškofa smo 15. dan grudna tudi v Cerknici z veliko cerkveno slovesnostjo obhajali in molili: naj Jih Bog še mnogo mnogo let nam ohrani!

Komaj se pa perva imenitna praznicnost zverši, se že druga za cerkniško župnijo znamenita prične: Ženin Jakob Gornik, Cerkničan, z nevesto Katro Šemrovovo, Logatčanko, stopi po palici pred altar, v zlati svatbi ponavljat znamnje poroke, ki je med njima pred 59 leti sklenjena bila. Jakob in Katra Gornik sta 13 otrok imela, kterih še 6 živí, in štejeta 16 vnukov in vnukinj. Gosp. tehant Anžlovar so bili ženina in nevesto z vsimi svati povabili k obedu, ki je prav vesel bil. Nevesta je ženica tihotnega značaja, ženin pa je čverst in bistroumen, le sluh in vid sta se mu nekoliko izneverila; zgovoren mož posebno rad svojo govorico z basni in prilikami pojasnuje. Marsiktero nam je povedal. Križnogorski.

Novičar iz mnogih krajev.

C. k. naj višja sodnija na Dunaji je v neki pravdi unidan važni sklep storila, namreč: če kdo, preden je patent od 2. junia 1848 oklican bil, se zavezal kak dolg v srebernih dvajseticah plačati, mora plačilo tudi v dvajseticah odrajtati in upnik njegov ima pravíco, plačílo v banknotih ovreči. — V znamenje posebne prijaznosti, ki je med našim in francoskim cesarjem, zamore tudi to veljati, da naš cesar so poslali Napoleonu veliki križ austr. reda sv. Štefana, Napoleon po našemu cesarju veliki trak francoskega reda častnega legiona. — Iz Krima nimamo danes nič posebnih novíc; zadnje novíce od tam segajo do 13. t. m. in pravijo, da se do tega časa ni nič važnega primirilo. General Liprandi je s svojo armado visočino Balaklave zapustil in se s knezom Menšikovom na severni strani reke Černaje zedinil. General Osten-Saken ni prišel v Krím namesto gen. Dannenberga, ampak zato, da bo vodja nove armade, ki ima v Krim priti, namreč 30.000 pešcov, 10.000 pa konjikov. Po vsem tem bo imel Menšikov tako močno armado za vojsko pripravljeno, da skor ne more večja biti. Glavno stanišče Menšikova je zdej v Simferopolji, kamor vsak dan pričakujejo cara Nikolaja, ki hoče sem priti, da se bo osebno zahvalil junaškim braniteljem Sevastopolja. Tudi armada zaveznikov dobiva zmiraj več nove pomoči in že komaj čaka, udariti se z rusovsko. Bolnikov v bolnišnicah pa ima nek v vsem skupej blizo 10.000. — Pogodba od 2. dec., ki jo je sklenila austrijanska vlada s francosko-angleško, je pa še zmiraj poglavitna beseda, in bo ostala, dokler se ne bote zvedile 2 rečí, namreč: ali bojo pruska vlada in pa deržave nemške zaveze pristopile k závezi austrijanski in francosko-angleški ali ne? in ali bo rusovska vlada storila, kar terjajo zavezniki? Dozdaj se še nič gotovega ne vé, čeravno že nektere novíce izBerolina terdijo, da so zvedile, da pruska vlada ne bo pristopila in da je o ti zadevi posebnega poročnika poslala ne na Dunaj, ampak v Pariz in London. Tudi drugod si politikarji glave belijo zastran zaveze od 2. dec., zlasti kar je angleški minister Russel v deržavnem zboru rekel, da mu ta zaveza ni jasna in da ne stavi veliko upanja na njo. Kdor je mislil, da se je v ti zavezi austrijanska vlada zavezala na vrat in na nos v vojsko, se res moti; kdor pa je zavezo dobro bral, vé, da se bo v vojsko spustila, če bojo vse prizadeve za mirno spravo spodletele. — V deržavnem angleškem zboru je zdaj pravda: ali bi se predlog ministerstva, po kterem terja dovoljenje za nabiro 15.000 ptujih vojakov, poterdil ali ne? V 2. branji je bilo 241 poslancov za, 202 pa zoper to, da bi se iz ptujih dežel udinjali vojaki; sklenila se bo ta zadeva še le po 3. branji; če se ne dovoli, bo ministerstvo odstopilo. — Francoska armada pride res v Vlahijo. — Odesa je prazna, in vsa kupčija je v nič, le vojakov je vse polno; pravijo, da v Odesi in okolici njeni jih je 30.000. — Knez černogorski se bo ta predpust v Terstu oženil; slovesna deputacija pride po nevesto. — Serbski general Kničanin je zdaj popolnoma zdrav. — V Beligradu bojo zidali katoliško cerkev in pokopališče; bosniški frančiškani, kterim sultan vse zaupa, bojo opravljali božjo službo. — Iz Virtemberga se je hotlo 365 družín (439 glav) preseliti v Jeruzalem, in je zato prošnjo predložilo zboru nemške zaveze: naj on govorí s sultanom, da jim prepustí potrebne zemljiša, — pa omenjeni zbor je odrekel prošnjo.

Popravek. V opazki vredništva str. 402 poslednjega lista v predzadnji versti namest več beri reč.

Stan kursa na Dunaji 21. decembra 1854.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	82¾	fl.
	4½ „	71¼	„
	4 „	64	„
	3 „	49¾	„
	2½ „	41	„
Oblig. 5% od leta 1851 B		93	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		73	„
Zajem od leta 1834 . . .		229	„
„ „ 1839 . . .		119	„
„ z loterijo od leta 1854		98⅜	fl.
„ národni od leta 1854		86⅝	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	82¾ fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	28¾ „
Waldštein. „ „ 20 „	29⅞ „
Keglevičeve „ „ 10 „	11⅜ „
Cesarski cekini	5 fl. 58
Napoleondor (20 frankov)	10 fl. 3
Suverendor	17 fl. 28
Ruski imperial	10 fl. 17
Pruski Fridrihsdor . . .	10 fl. 44
Angležki suverendor .	12 fl. 33
Nadavk (agio) srebra: na 100 fl.	28½ fl.

Loterijne srečke:
V Terstu 20. dcembra 1854: **40. 17. 49. 53. 55.**
Prihodnje srečkanje v Terstu bo 3. januarija 1855.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*